Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o zdôvodňovaní a oznamovaní výslovných tvrdení týkajúcich sa životného prostredia (smernica o tvrdeniach týkajúcich sa životného prostredia)

[COM(2023) 166 final – 2023/0085 (COD)]

(2023/C 293/13)

Spravodajca: **Angelo PAGLIARA**

Žiadosť o konzultáciu	Európsky parlament, 1. 6. 2023
	Rada, 2. 6. 2023
Právny základ	článok 114 Zmluvy o fungovaní Európskej únie
Príslušná sekcia	sekcia pre jednotný trh, výrobu a spotrebu
Prijaté v sekcii	2. 6. 2023
Prijaté v pléne	14. 6. 2023
Plenárne zasadnutie č.	579
Výsledok hlasovania	
(za/proti/zdržalo sa)	205/2/3

1. **Závery a odporúčania**

1.1. Európsky hospodársky a sociálny výbor (EHSV) je pevne presvedčený, že udržateľnosť je jedným z pilierov budúceho rozvoja Európskej únie a že tento nový návrh poskytuje príležitosť na posilnenie aktívnej úlohy verejných orgánov a spoločnosti pri rýchlom prechode na obehové hospodárstvo ([1]) a rozvoji kultúry obehovosti.

1.2. EHSV vyzýva Komisiu, aby do tohto procesu aj naďalej systematicky zapájala sociálnych partnerov a organizácie občianskej spoločnosti, najmä spotrebiteľské organizácie, s cieľom chrániť spotrebiteľov a podniky pred environmentálne klamlivými vyhláseniami.

1.3. EHSV naliehavo vyzýva Komisiu, aby zabezpečila, že požiadavky stanovené v smernici o tvrdeniach týkajúcich sa životného prostredia sa stanú vzorom pre minimálnu úroveň ochrany pred environmentálne klamlivými vyhláseniami, ktorý sa premietne do odvetvových právnych predpisov vyňatých z rozsahu pôsobnosti tejto smernice, pokiaľ ide o niektoré dobrovoľné tvrdenia a označovanie. Zavádzanie odvetvových právnych predpisov by nemalo viesť k upusteniu od dodržiavania ustanovení smernice o tvrdeniach týkajúcich sa životného prostredia, vytváraniu medzier alebo znižovaniu ochrany spotrebiteľa.

1.4. EHSV poukazuje na rastúce obavy v súvislosti so šírením tvrdení týkajúcich sa životného prostredia založených na kompenzáciách prostredníctvom využívania kompenzačných kreditov a vyzýva Komisiu, aby zaviedla jasný zákaz takýchto tvrdení založených na kompenzáciách.

1.5. EHSV víta ohlásený zámer zvýšiť právnu istotu tvrdení a vyzýva Komisiu, aby zabezpečila vytvorenie vhodných podmienok na posilnenie konkurencieschopnosti jednotného trhu, najmä prostredníctvom zavedenia spoločných metodík na zdôvodňovanie rôznych typov tvrdení.

1.6. EHSV berie na vedomie doložku o účasti mikropodnikov a žiada Komisiu, aby zaviedla všetky opatrenia potrebné na ich zapájanie do kontrol vykonávaných členskými štátmi. EHSV okrem toho víta pozornosť, ktorá sa venuje presadzovaniu na trhu, a zdôrazňuje, že je potrebné zabezpečiť presadzovanie smernice v plnom rozsahu.

1.7. EHSV poukazuje na rastúcu informovanosť o otázkach životného prostredia a vyzýva Komisiu, aby zaviedla osobitné nástroje na podporu tých hospodárskych subjektov, ktoré chcú zvýšiť environmentálnu a sociálnu udržateľnosť svojich výrobných metód a výrobkov.

([1]) Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Nový akčný plán EÚ pre obehové hospodárstvo za čistejšiu a konkurencieschopnejšiu Európu [COM(2020) 98 final] (Ú. v. EÚ C 364, 28.10.2020, s. 94) a Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Spotrebitelia v obehovom hospodárstve (Ú. v. EÚ C 353, 18.10.2019, s. 11).

2. **Zhrnutie návrhu Komisie**

2.1. Cieľom tohto návrhu smernice je doplniť regulačný rámec na podporu udržateľnej spotreby riešením špecifických aspektov výslovných tvrdení týkajúcich sa životného prostredia a požiadaviek na ne, pokiaľ ide o ich zdôvodňovanie, oznamovanie a overovanie.

2.2. Návrh bol jednou z iniciatív predložených Komisiou na vykonávanie Európskej zelenej dohody, ktorá dopĺňa regulačný rámec pre tvrdenia týkajúce sa životného prostredia, čím sa zabezpečí, že kupujúci budú mať k dispozícii spoľahlivé, porovnateľné a overiteľné informácie, na základe ktorých budú môcť prijímať udržateľnejšie rozhodnutia ([2]). Potreba riešiť problematiku environmentálne klamlivých vyhlásení sa odráža aj v novom akčnom pláne pre obehové hospodárstvo ([3]), ako aj v Novom programe pre spotrebiteľov ([4]).

2.3. Návrhom sa dopĺňa návrh smernice o posilnení postavenia spotrebiteľov v rámci zelenej transformácie ([5]), ktorou sa mení smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/29/ES ([6]). Spoločne vytvárajú jasný systém tvrdení týkajúcich sa životného prostredia vrátane environmentálnych značiek.

2.4. Návrh zahŕňa minimálne súbory kritérií zdôvodňovania a oznamovania tvrdení týkajúcich sa životného prostredia; nové ustanovenia o environmentálnom označovaní a systémoch označovania; zavedenie overovania tvrdení týkajúcich sa životného prostredia *ex ante* a systémov označovania; a opatrenia na presadzovanie, ako sú pravidelné kontroly súladu a sankcie.

2.5. Smernica však nezahŕňa harmonizované metodiky. Zavádza sa ňou možnosť prijímať delegované akty alebo zmeny k neskoršiemu dátumu s cieľom poskytnúť ďalšie požiadavky na špecifické otázky, ako sú tvrdenia týkajúce sa klímy, trvanlivosť, opätovná použiteľnosť, opraviteľnosť, recyklovateľnosť, recyklovaný obsah, využívanie prírodného obsahu vrátane vlákien, environmentálne vlastnosti a udržateľnosť, biologické prvky, biologická odbúrateľnosť, biodiverzita, predchádzanie vzniku odpadu a jeho znižovanie.

3. **Všeobecné pripomienky**

3.1. EHSV vyzýva Európsku komisiu, aby zaviedla špecifické nástroje na propagovanie kultúry obehového hospodárstva, a najmä na vytvorenie informačných kampaní s cieľom šíriť tzv. kultúru obehovosti, predovšetkým medzi mladou generáciou. EHSV zároveň vyzýva Komisiu, aby zhromaždila osvedčené postupy v tejto oblasti, ktoré členské štáty vyvinuli pri svojich činnostiach, a zvážila ich rozšírenie.

3.2. Široká verejnosť, najmä mladšia generácia, sa v súčasnosti venuje otázkam životného prostredia vo väčšej miere ([7]) ([8]), a preto sa zelený marketing čoraz viac využíva ako konkurenčná výhoda.

3.3. Očakávania spotrebiteľov a zainteresovaných strán týkajúce sa udržateľnosti a ochrany životného prostredia sa zvyšujú, do tvrdení týkajúcich sa životného prostredia sa však nevkladá veľká dôvera ([9]). Okrem otázky dôvery panuje všeobecné nedorozumenie týkajúce sa toho, čo tieto tvrdenia znamenajú. Toto zistenie sa odzrkadlilo vo viacerých štúdiách

([2]) COM(2019) 640 final, 11. decembra 2019.
([3]) COM(2020) 98 final, 11. marca 2020.
([4]) COM(2020) 696 final, 13. novembra 2020.
([5]) Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa menia smernice 2005/29/ES a 2011/83/EÚ, pokiaľ ide o posilnenie postavenia spotrebiteľov v rámci zelenej transformácie prostredníctvom lepšej ochrany pred nekalými praktikami a lepšieho informovania, COM(2022) 143 final.
([6]) Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/29/ES z 11. mája 2005 o nekalých obchodných praktikách podnikateľov voči spotrebiteľom na vnútornom trhu, a ktorou sa mení a dopĺňa smernica Rady 84/450/EHS, smernice Európskeho parlamentu a Rady 97/7/ES, 98/27/ES a 2002/65/ES a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 2006/2004 („smernica o nekalých obchodných praktikách“) (Ú. v. EÚ L 149, 11.6.2005, s. 22).
([7]) Európska komisia, *Behavioural Study on Consumers' engagement in the circular economy* (Behaviorálna štúdia o angažovanosti spotrebiteľov v obehovom hospodárstve), 2018, s. 10.
([8]) The Economist Intelligence Unit Limited, An Eco-wakening: Measuring global awareness, engagement and action for nature (Ekologické prebudenie: Meranie globálneho povedomia, angažovanosti a opatrení zameraných na prírodu), 2021 (WWF).
([9]) Environmental claims for non-food products, štúdia na žiadosť GR JUST (2014) https://commission.europa.eu/publications/environmental-claims-non-food-products_en.

vykonaných nielen Európskou komisiou, ale aj národnými agentúrami, najmä o problematike tvrdení týkajúcich sa klímy ([10]). Umožnenie spotrebiteľom v súčasnosti prijímať informované rozhodnutia o nákupe na základe spoľahlivých informácií má preto mimoriadny význam.

3.4. V posúdení vplyvu sa identifikovala séria problémov, ktoré vyvolávajú rastúce obavy spotrebiteľov, ako napríklad: zavádzajúce obchodné praktiky súvisiace s udržateľnosťou výrobkov; nejasné alebo nedostatočne zdôvodnené tvrdenia týkajúce sa životného prostredia; a označovania udržateľnosti, ktoré nie sú vždy transparentné alebo dôveryhodné. Vzhľadom na výsledky posúdenia vplyvu EHSV podporuje iniciatívu Komisie a domnieva sa, že v tejto oblasti sú potrebné rázne opatrenia.

3.5. EHSV sa domnieva, že ak budú spotrebitelia lepšie informovaní, môžu zohrávať aktívnu a významnú úlohu pri environmentálnej transformácii a prispieť tak k dosiahnutiu cieľov Zelenej dohody. Je dôležité zabezpečiť, aby udržateľnosť zohrávala v rozhodovacích procesoch spotrebiteľov väčšiu úlohu, aby tak mala vplyv v momente, keď uskutočňujú nákup, ako aj neskôr (napríklad ak sa prípadne rozhodnú pre opravu, ak je k dispozícii, namiesto uskutočnenia nového nákupu). Doplnia sa tým nové požiadavky na environmentálne informácie o výrobkoch, ktoré vyplývajú z iniciatív, ako je nariadenie o ekodizajne udržateľných výrobkov. Zabezpečia sa tým spoločné pravidlá označovania nad rámec existujúcich právnych predpisov, ako je nariadenie o environmentálnej značke EÚ, schéma pre environmentálne manažérstvo a audit a nariadenia o značke ekologického poľnohospodárstva, energetickom označovaní a označení CE.

3.6. Článkom 1 návrhu sa z rozsahu pôsobnosti smernice vylučujú mnohé odvetvové právne predpisy, ak príslušné právne predpisy obsahujú vlastné požiadavky na tvrdenia a systémy označovania. EHSV navrhuje, aby sa aspoň rovnaká úroveň ochrany pred environmentálne klamlivými vyhláseniami premietla do právnych predpisov špecifických pre jednotlivé odvetvia. To by malo zahŕňať prinajmenšom rovnocennú úroveň zdôvodňovania, oznamovania (podporné dokumenty) a overovania (treťou stranou). Okrem toho je potrebné objasniť, že vylúčené sú len tvrdenia, na ktoré sa vzťahujú tieto právne predpisy, a nie akékoľvek tvrdenia týkajúce sa výrobkov, na ktoré sa vzťahujú odvetvové právne predpisy. Ak určité tvrdenia nezahŕňajú osobitné požiadavky, mali by patriť do rozsahu pôsobnosti smernice o tvrdeniach týkajúcich sa životného prostredia. Napríklad v článku 1 sa vylučujú právne predpisy o obaloch a odpadoch z obalov a tieto právne predpisy sa vzťahujú len na tvrdenia týkajúce sa recyklovateľnosti a recyklovaného obsahu. To by malo znamenať, že na iné tvrdenia (napríklad vplyv určitých obalov v súvislosti so životným cyklom) by sa mala vzťahovať smernica o tvrdeniach týkajúcich sa životného prostredia.

3.7. EHSV berie na vedomie narastajúce obavy zo šírenia tvrdení týkajúcich sa životného prostredia založených na kompenzáciách prostredníctvom využívania kompenzačných kreditov („klimaticky neutrálne“, „kompenzované plastmi atď.), ktoré viaceré spotrebiteľské orgány – a vo viacerých súdnych sporoch – uznali za vedecky nesprávne a v každom prípade zavádzajúce pre spotrebiteľov. EHSV preto naliehavo vyzýva Komisiu, aby namiesto žiadania kompenzácie v plnej miere zohľadnila tieto získané poznatky a zaviedla jasný zákaz tvrdení založených na kompenzáciách, ako aj požiadavky týkajúce sa spôsobu, akým podniky oznamujú svoje príspevky k projektom udržateľnosti. Predovšetkým je potrebné smernicu o tvrdeniach týkajúcich sa životného prostredia v plnom rozsahu zosúladiť so smernicou o posilnení postavenia spotrebiteľov v rámci zelenej transformácie.

3.8. EHSV berie na vedomie rozhodnutie vylúčiť mikropodniky z niektorých ustanovení právnych predpisov na základe toho, že podľa postupov sa vyžaduje, aby podniky, ktoré predkladajú vyhlásenia, investovali čas a zdroje do zhromažďovania potrebných informácií a do procesu overovania. EHSV berie na vedomie doložku o účasti mikropodnikov, ktorá im umožňuje využívať výhody plynúce z certifikátov zhody, ak sa do nich rozhodnú investovať prostriedky, ktoré prejdú overovacím postupom. EHSV zároveň berie na vedomie ustanovenia o všeobecnej podpore MSP pri plnení požiadaviek vyplývajúcich z právnych predpisov. EHSV však uznáva, že je potrebné zabezpečiť, aby si žiadne podniky nemysleli, že môžu zavádzať spotrebiteľov; v plnej miere podporuje skutočnosť, že doložka o účasti v smernici o tvrdeniach týkajúcich sa životného prostredia neznamená možnosť uplatňovania smernice o nekalých obchodných praktikách. Komisia by mala zaviesť osobitné požiadavky, aby zabezpečila, že mikropodniky budú náležite zahrnuté do kontrol vykonávaných členskými štátmi, keďže nie sú *de facto* vyňaté zo širších právnych predpisov o nekalých obchodných praktikách.

([10]) Authority for Consumers & Markets: *ACM consumers find claims regarding carbon offset unclear* (Spotrebitelia považujú tvrdenia týkajúce sa kompenzácie uhlíka za nejasné) (sprístupnené v januári 2023) https://www.acm.nl/en/publications/acm-consumers-find-claims-regarding-carbon-offset-unclear.
Verbraucherzentrale (September 2022) Klimaneutrale Produkte: 89 Prozent für klare Regeln und geprüftes Siegel https://www.verbraucherzentrale.nrw/pressemeldungen/presse-nrw/klimaneutrale-produkte-89-prozent-fuer-klare-regeln-und-gepruefteS-siegel-77472.
ASA (október 2022) New Research into understanding of environmental claims https://www.asa.org.uk/news/new-research-into-understanding-of-environmental-claims.html.
Kantar Public (2022) CO_2 Offset claims – spotrebiteľský prieskum https://www.acm.nl/system/files/documents/acm-publishes-behavioral-research-into-co2-compensation-when-purchasing-airline-tickets.pdf.

3.9. EHSV nabáda Komisiu, aby začala pracovať na prijatí spoločných pravidiel zdôvodňovania tvrdení, ako sa navrhuje v článku 3, ktoré Komisii umožnia vypracovanie a prijatie spoločných metodík na zdôvodňovanie konkrétnych vyhlásení na základe výsledkov pravidelného monitorovania. EHSV sa domnieva, že Komisia by už teraz mala vypracovať prioritný zoznam tvrdení, pre ktoré sú potrebné spoločné pravidlá, na základe informácií, ktoré sú v súčasnosti k dispozícii, a začať s vývojom spoločných metodík nad rámec posudzovania životného cyklu. Tie sú potrebné na zabezpečenie harmonizovaného uplatňovania v celej Európe vrátane jasných pravidiel pre overovateľov týkajúcich sa toho, ako posudzovať podpornú dokumentáciu poskytovanú podnikmi. Tým by sa odvrátilo riziko, že sa podniky rozhodnú overiť svoje tvrdenia v krajinách, o ktorých vedia, že v nich majú väčšie šance na osvedčenie svojich tvrdení. Podnikom by to zároveň poskytlo právnu zrozumiteľnosť a zabránilo by sa vytváraniu rozdielov medzi tými podnikmi, ktoré sú schopné vyvinúť interné metódy alebo majú prístup k externým službám na prispôsobenie metodík ich marketingovým stratégiám na jednej strane, a podnikmi, ktoré na to nemajú prostriedky, na strane druhej.

3.10. EHSV berie na vedomie rozhodnutie Komisie neuplatňovať metódy environmentálnej stopy výrobku a organizácie ako požiadavky na zdôvodňovanie tvrdení. V relevantných prípadoch by však EHSV odporúčal čo najlepšie využiť tieto metódy pri vymedzovaní spoločných metód zdôvodňovania. Pokiaľ ide o článok 3 ods. 1 písm. c) o požiadavke preukázať, že dané prvky tvrdení sú významné z hľadiska životného cyklu, EHSV naliehavo vyzýva Komisiu, aby bližšie špecifikovala, ako by sa mal tento význam posudzovať.

3.11. EHSV dôrazne odporúča, aby Komisia bližšie špecifikovala požiadavky týkajúce sa tvrdení o budúcich environmentálnych vlastnostiach výrobku alebo obchodníka, ktoré sú uvedené v článku 5 ods. 4 Po prvé, požiadavky by sa mali v plnej miere zosúladiť s ustanoveniami smernice o posilnení postavenia spotrebiteľov v rámci zelenej transformácie. Po druhé, v požiadavkách by sa malo uviesť, že takéto tvrdenia sa budú akceptovať len vtedy, ak nie sú založené výlučne na kompenzáciách a ak sú podložené jasnými, zrozumiteľnými doplňujúcimi informáciami poskytnutými obchodníkom, ktorými sa stanovujú jasné, objektívne, vedecky podložené a overiteľné záväzky a ciele, ako aj plán vykonávania na úrovni obchodníkov, ktorý zahŕňa vykonávacie opatrenia a konkrétne, overiteľné čiastkové ciele, ktoré nezávisia od kompenzácií a ktoré sú v súlade s dosahovaním dlhodobých záväzkov. Pre plán vykonávania by sa mal vyčleniť primeraný rozpočet a mal by vychádzať len z existujúcich hospodársky a technicky realizovateľných technológií. Plán vykonávania, ako aj dosiahnutý pokrok by sa mali zverejniť a zahrnúť do návrhu ako doplňujúce informácie a mali by sa o nich predkladať pravidelné správy. Tvrdenia týkajúce sa budúcich environmentálnych vlastností by mali byť okrem certifikačného procesu stanoveného v článku 10 predmetom aj nezávislého monitorovania s cieľom overiť tvrdenia a monitorovať pokrok obchodníkov pri plnení ich záväzkov a cieľov. Tvrdenia týkajúce sa budúcich environmentálnych vlastností by mali byť povolené len na úrovni obchodníka a nie na úrovni výrobku, inak by príslušné tvrdenia týkajúce sa životného prostredia mohli spotrebiteľov zavádzať.

3.12. EHSV víta zákaz hodnotenia a bodového hodnotenia na základe súhrnných ukazovateľov vplyvu na životné prostredie v článku 7, pokiaľ nie sú uvedené v právnych predpisoch EÚ. Aj keď je ich jasné oznamovanie pre spotrebiteľov prínosné, nejasnosť, pokiaľ ide o metodiku hodnotenia a ich rastúci počet, vedie k zmätku a nedorozumeniam. EHSV vyzýva Komisiu, aby objasnila, na čo sa tento zákaz vzťahuje, a najmä na to, čo sa považuje za „environmentálny vplyv“. Napríklad sa rozumie, že bodové hodnotenie opraviteľnosti nie je zahrnuté do rozsahu pôsobnosti. Toto by sa malo ďalej objasniť, aby sa zabezpečila právna istota.

3.13. EHSV víta opatrenia na ukončenie šírenia zavedených tvrdení a označení, ktoré sa navrhujú v článku 8. Zabezpečia spotrebiteľom väčšiu zrozumiteľnosť a zaručia, že sa budú oznamovať iba užitočné a spoľahlivé informácie.

3.14. EHSV víta význam, ktorý sa pripisuje presadzovaniu právnych predpisov. Zatiaľ čo podrobné požiadavky zdôvodňovania tvrdení predstavujú jasný krok vpred, jedným z kľúčových pretrvávajúcich problémov, ktorým spotrebitelia čelia, je nedostatočné presadzovanie právnych predpisov, ktoré by sa malo považovať za samozrejmosť. Systém overovania má potenciál znížiť počet nepravdivých tvrdení na trhu, čo však bude úspešné len vtedy, ak sa na prácu orgánov monitorujúcich trh vyčlení dostatok zdrojov. EHSV vyzýva Komisiu, aby preskúmala všetky možné spôsoby podpory vnútroštátnych orgánov a vyzvala členské štáty na poskytnutie potrebných zdrojov na monitorovanie. EHSV víta povinnosť podávať správy o činnostiach v oblasti presadzovania právnych predpisov.

3.15. EHSV zároveň víta ustanovenia článku 16 o prístupe spotrebiteľov a organizácií občianskej spoločnosti k spravodlivosti. Zabezpečenie toho, aby spotrebiteľské organizácie mohli podniknúť právne kroky proti zavádzajúcim a nezdôvodneným tvrdeniam s cieľom chrániť kolektívne záujmy spotrebiteľov, je účinným spôsobom podpory presadzovania právnych predpisov.

3.16. EHSV víta ustanovenia článku 17, v ktorých sa uvádzajú sankcie, ktoré by členské štáty mali zaviesť. Komisia by mala zvážiť niektoré z osvedčených postupov v tejto oblasti.

3.17. EHSV vyzýva Komisiu, aby prijala všetky potrebné opatrenia – vrátane zapojenia sociálnych partnerov do tohto procesu – na ochranu spotrebiteľov a podnikov pred environmentálne klamlivými vyhláseniami. EHSV konkrétne navrhuje, aby sa zaviedli pravidelné krížové kontroly medzi vnútroštátnymi orgánmi na jednej strane a sociálnymi partnermi a občianskou spoločnosťou na vnútroštátnej úrovni na strane druhej. Pokiaľ ide o opatrenia na európskej úrovni, EHSV víta postup výboru stanovený v článku 19 a žiada o možnosť zúčastňovať sa vo výbore ako európsky zástupca občianskej spoločnosti. Okrem tohto postupu výboru je potrebné, aby sa zainteresované strany náležite zapájali, a to najmä do diskusií o spoločných metódach zdôvodňovania. EHSV navrhuje zapojenie participatívnych fór, ako je Konzultačné fórum pre ekodizajn a Výbor EÚ pre environmentálne označovanie, alebo vytvorenie nového okrúhleho stola špeciálne na účely týchto právnych predpisov.

V Bruseli 14. júna 2023

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Oliver RÖPKE